

Regeringens proposition

1982/83: 114

om ändring i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.;

beslutad den 17 februari 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovan nämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

SVANTE LUNDKVIST

Propositionens huvudsakliga innehåll

För att höja beredskapen mot olyckor i kärnkraftverk föreslås i propositionen lagbestämmelser som gör det möjligt att efter beslut av länsstyrelsen mot ersättning ta i anspråk mark eller byggnader för att sätta upp larmanordningar.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

dels att 8 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 5 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Om det behövs för den beredskap mot olyckor som avses i denna lag, får mark eller byggnad för statens räkning tas i anspråk med nyttjanderätt för uppsättning av larmanordningar. Beslut om detta fattas av länsstyrelsen.

8 §¹

Den som uttagits till arbete med stöd av 6 § första stycket äger av statsmedel erhålla ersättning för resa och andra kostnader för inställelse samt gottgörelse för utfört arbete och för skada som därunder åsamkats honom, allt enligt de föreskrifter regeringen meddelar. I fråga om ersättning vid personskada gäller lagen (1977: 265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977: 266) om statlig ersättning vid ideell skada.

För egendom, som tagits i anspråk *jämlikt* 6 § andra stycket, skall enligt föreskrifter, som meddelas av regeringen, lämnas ersättning av statsmedel. Har egendomen tagits i anspråk med nyttjanderätt, skall ersättning *utgå*, förutom för den förlorade avkastningen eller nyttan, *jämväl* för den skada eller försämring egendomen *må* *hava* *lidit*.

För egendom, som tagits i anspråk *enligt* 6 § andra stycket, skall enligt föreskrifter, som meddelas av regeringen, lämnas ersättning av statsmedel. Har egendomen tagits i anspråk med nyttjanderätt, skall ersättning *lämnas*, förutom för den förlorade avkastningen eller nyttan, *även* för den skada eller försämring som egendomen *kan* *hu* *utsatts* *för*. *Efter samma grunder skall lämnas ersättning av statsmedel för egendom som tagits i anspråk enligt 5 a §.*

Ersättning av statsmedel må även tillerkännas den som genom eget arbete eller genom att tillhandahålla förnödenhet frivilligt varit verksam i skyddsarbete som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1977: 277.

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-12-22

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Petersson, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Lagrådsremiss om ändring i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

1 Inledning

Frågor om beredskapen mot olyckor i kärnkraftverk behandlades av riksdagen år 1981 i anledning av regeringens förslag om bl. a. vissa ändringar i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m. (prop. 1980/81:90 bil. 2, JoU 24, rskr 274). I propositionen redovisades en rad åtgärder för att höja beredskapen mot sådana olyckor, däribland en utbyggnad av ett system för utomhusalarmering inom en zon runt kärnkraftverken.

Den nyssnämnda lagen, atomskyddslagen, innehåller bestämmelser om tvångsvisa förfoganden över utrustning som behövs för olika skyddsåtgärder och om rätt att genomföra mätningar och undersökningar som innebär intrång i enskilda intressen. Däremot innehåller lagen inte någon bestämmelse om rätt att ta i anspråk markområden eller andra utrymmen för att uppföra larmanordningar som behövs för beredskapen mot olyckor. I anledning av en framställning från statens strålskyddsinstitut tar jag i det följande upp frågan om införande av en sådan bestämmelse i atomskyddslagen.

2 Föredragandens överväganden

Till grund för planeringen av skyddsåtgärder vid en atomolycka har för vart och ett av kärnkraftverken i Barsebäck, Forsmark, Ringhals och Simpevarp fastställts en inre beredskapzon som sträcker sig mellan 12 och 15 km från kraftverken. Inom dessa zoner skall det byggas upp ett

system för alarmering av allmänheten vid en olycka. I systemet skall ingå såväl telefonlarm som larm utomhus genom tyfoner eller motsvarande anordningar. Enligt vad strålskyddsinstitutet uppgivit är avsikten att arbetet skall ske i sådan takt att systemet för utomhusalarmering blir helt utbyggt senast under år 1984.

Behovet av utrymmen för larmanordningar på fastigheter i enskild ägo inom zonerna runt kärnkraftverken kan tillgodoses på flera olika sätt. Strålskyddsinstitutet har i sin framställning diskuterat möjligheten att lösa frågan genom servitut till förmån för resp. kraftverksfastighet. Jag delar emellertid institutets uppfattning att en bättre lösning är att i atomskyddslagen föra in en bestämmelse som gör det möjligt att ta i anspråk utrymme på mark och i byggnader för att sätta upp larmanordningar. Bestämmelser av motsvarande innehåll finns redan i brandlagen (1974:80) och civilförsvarslagen (1960:74). Jag föreslår att det i atomskyddslagen föreskrivs att mark eller byggnad får tas i anspråk med nyttjanderätt för att sätta upp larmanordning, om det behövs för beredskapen mot sådana olyckor som avses i lagen. Det bör ankomma på länsstyrelsen att för statens räkning besluta om förfogandet. Vid beslut av denna karaktär åligger det länsstyrelsen att se till att intrånget i den enskildes rätt inte blir större än vad som är nödvändigt för att tillgodose syftet med den beslutade åtgärden (jfr prop. 1960:139 med förslag till lag om skyddsåtgärder vid atomanläggningar m. m., s. 69). Av 12 § lagen följer att länsstyrelsens beslut kommer att kunna överklagas hos regeringen. Ett förfogandebeslut innebär självfallet att anordningens ägare får rätt att bereda sig tillträde till marken eller byggnaden för översyn och underhåll. Bestämmelsen tas lämpligen in som en ny paragraf (5 a §) i lagen.

Vid utbyggnaden av alarmeringssystemet kommer man enligt vad som har uppgivits att i allmänhet använda sig av tyfoner, dvs. tryckluftsdrivna signalapparater. Det innebär att larmanordningarna kommer att bestå av, förutom en ljudgivare på en mast, en kompressor och en tryckluftstank. I enlighet med vad jag nyss har framhållit skall utbyggnaden ske på sådant sätt att minsta möjliga intrång uppkommer för den enskilde. I de fall larmanordningarna sätts upp utomhus bör det vara möjligt att välja markområden vars utnyttjande för andra ändamål inte påverkas nämnvärt av installationen. Även när byggnader tas i anspråk bör det i många fall kunna ske utan att anordningen i någon betydande grad inkräktar på den normala användningen av byggnaden. I sådana fall då någon enskild drabbas av något intrång av betydelse till följd av inanspråktagandet bör han emellertid få ersättning av statsmedel. Rätten till ersättning bör således göras beroende av omständigheterna i det enskilda fallet. En bestämmelse om rätten till sådan ersättning bör tas in i atomskyddslagen genom att 8 § andra stycket lagen görs tillämplig även på förfoganden enligt den nya 5 a §. Jag föreslår att 8 § andra stycket får en lydelse som innebär att skälig ersättning skall lämnas för förlorad avkastning eller nytta och för den skada eller försäm-

ring som egendomen kan ha utsatts för till följd av förfogandet. Vad beträffar förfarandet för att bestämma ersättningen bör samma regler gälla som vid övriga förfoganden enligt lagen. Enligt kungörelsen (1961:457) om ersättning på grund av medverkan i skyddsarbete vid olyckor i atomanläggningar m. m. ankommer det på länsstyrelsen att bestämma ersättningen.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

Förslaget bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*.

4 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslaget.

5 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

dels att 8 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 5 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 a §

Om det behövs för beredskapen mot olyckor som avses i denna lag, får mark eller byggnad tas i anspråk med nyttjanderätt för uppsättande av larmanordningar. Beslut om detta fattas av länsstyrelsen.

8 §¹

Den som uttagits till arbete med stöd av 6 § första stycket äger av statsmedel erhålla ersättning för resa och andra kostnader för inställelse samt gottgörelse för utfört arbete och för skada som därunder åsamkats honom, allt enligt de föreskrifter regeringen meddelar. I fråga om ersättning vid personskada gäller lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:266) om statlig ersättning vid ideell skada.

För egendom, som tagits i anspråk *jämlikt* 6 § andra stycket, skall enligt föreskrifter, som meddelas av regeringen, lämnas ersättning av statsmedel. Har egendomen tagits i anspråk med nyttjanderätt, skall ersättning *utgå*, förutom för den förlorade avkastningen eller nyttan, *jämväl* för den skada eller försämring egendomen *må* *hava* *lidit*.

För egendom, som tagits i anspråk *enligt* 5 a § eller 6 § andra stycket, skall enligt föreskrifter, som meddelas av regeringen, lämnas ersättning av statsmedel. Har egendomen tagits i anspråk med nyttjanderätt, skall *skälig* ersättning *lämnas*, förutom för den förlorade avkastningen eller nyttan, *även* för den skada eller försämring som egendomen *kan* *ha* *utsatts* *för*.

Ersättning av statsmedel *må* även tillerkännas den som genom eget arbete eller genom att tillhandahålla förnödenhet frivilligt varit verksam i skyddsarbete som avses i denna lag.

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse 1977:277.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1983-01-20

Närvarande: f. d. regeringsrådet Paulsson, regeringsrådet Delin, justitierådet Bengtsson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 22 december 1982 har regeringen på hemställan av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet Lundkvist beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1960:331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Hans Pettersson.

Förslaget föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

5 a §

Av lagtexten framgår inte vem den omtalade nyttjanderätten tillkommer. Avsikten lär vara att egendomen skall tas i anspråk för statens räkning. Detta bör lämpligen komma till uttryck i lagtexten. Lagrådet föreslår att paragrafens första mening får följande lydelse:

”Om det — — — eller byggnad för statens räkning tas i anspråk med nyttjanderätt för uppsättning av larmanordningar.”

8 §

Den föreslagna ändringen i andra stycket första meningen innebär att ersättning enligt den nya 5 a § skall bestämmas enligt föreskrifter av regeringen. Det kan sättas i fråga, om det är förenligt med regeringsformen att ge en ny delegationsbestämmelse av detta slag (jfr 2 kap. 18 § samt 8 kap. 3 och 7 §§ regeringsformen); i förevarande sammanhang synes bestämmelsen därtill vara onödig, eftersom ersättning för nyttjanderätt torde uttömmande regleras i styckets andra mening.

I andra meningen sägs enligt förslaget att ”skälig ersättning” skall lämnas för egendom som tas i anspråk med nyttjanderätt; regeln gäller inte bara den nya situation som behandlas i 5 a § utan också det fall som avses i 6 § andra stycket. Det citerade mångtydiga uttrycket kan synas innebära att i vissa fall inte full ersättning skall utgå för ekonomisk skada, något som — såvitt gäller 6 § andra stycket — skulle innebära en ändring i gällande rätt (jfr prop. 1960:139 s. 74). Förslaget har emellertid i remissprotokollet motiverats enbart med hänvisning till förhållanden som avses i den nya 5 a §. En reduktion av ersättningen skulle i detta fall stå i strid med vad som regelmässigt gäller vid varaktigt ianspråktagande av egendom i allmänt intresse under ordinära förhållanden. Att ingreppet ofta är föga omfattande

torde inte utgöra något skäl att gå ifrån den princip om full ersättning som annars tillämpas; en annan sak är att, såsom antyds i remissprotokollet, intrånget i vissa fall kan vara så obetydligt att någon ekonomisk skada inte kan anses ha uppkommit. — Bakom uttrycket "skälig ersättning" torde emellertid, enligt vad som framkommit vid föredragningen, också ha legat tanken att en uppskattning av den uppkomna skadan ofta måste göras genom en mera skönsmässig prövning. Att skadan kan bli föremål för en skälighetsuppskattning följer dock redan av 35 kap. 5 § rättegångsbalken och behöver inte särskilt markeras i lagtexten.

Med hänsyn till det anförda förordar lagrådet att andra styckets två nuvarande meningar behålls oförändrade fränsett företagna språkliga justeringar samt att följande tredje mening tilläggs: "Efter samma grunder skall lämnas ersättning av statsmedel för egendom som tagits i anspråk enligt 5 a §."

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-02-17

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg

Föredragande: statsrådet Lundkvist

Proposition om ändring i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

---

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1960: 331) om skyddsåtgärder vid olyckor i atomanläggningar m. m.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag har inte något att erinra mot att 5 a § förtydligas på sätt lagrådet föreslår. Vad lagrådet har anfört i anslutning till 8 § ger mig anledning påpeka att den föreslagna ändringen i andra stycket inte syftar till att en reducerad ersättning skall lämnas. En annan sak är att det i remissprotokollet har framhållits att länsstyrelsen i många fall bör kunna välja en sådan plats för larmanordningen att den enskilde inte drabbas av något intrång av betydelse och därmed inte heller av någon ekonomisk skada. Jag har inte något att invända mot att uttrycket "skälig" utgår ur lagtexten och kan även i övrigt biträda lagrådets förslag.

Jag vill i detta sammanhang nämna att de ersättningar som kan komma att lämnas enligt 8 § bör, liksom övriga kostnader för beredskapen mot kärnkraftsolyckor, finansieras genom avgifter som uttas med stöd av förordningen (1976: 247) om vissa avgifter till statens strålskyddsinstitut.

2 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta det av lagrådet granskade lagförslaget med vidtagna ändringar.

3 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.